

VII.
Přílohy.

Příloha č. 1.

10. armáda.
33. arm. sbor.
Štáb — 1. oddělení.
čj.

ROZKAZ.

Po devítiměsíčním tažení, z něhož 7 měsíců bylo ztráveno v zákopech, jest na čase vyvinouti konečně rozhodné úsilí, prolomiti nepřátelskou linii a vyhnati nejdříve — než bude možno dobytí lepších výsledků — Němce z národního území.

Nadešla příznivá chvíle. Armáda nebyla nikdy statnější a neměla nikdy pevnějšího ducha. Po houževnatých a zuřivých útocích, provedených v prvních měsících války, musí se nepřítel spokojiti obranou jak na západní, tak i na východní frontě.

*) Přílohy č. 12. a 13.

**) Marocká divise, utvořená teprve za války, měla menší organické prostředky než divise ostatní.

***) Přílohy č. 14., 15., 16. a 17.

Neutrální národy čekají se zasáhnutím, až jim dáme znamení svým úspěchem.

Zdá se, že nepřítel má proti nám jen několik divisí. Naše početné stavy jsou čtyřnásobné. Mimo to máme nezměrné množství dělostřelectva, jaké se dosud ještě nikdy neobjevilo na bojišti.

Dnes nejde již jen o výpad nebo o obsazení jednoho zákopu, nýbrž o porážku vetřelcovu. Jest tudíž provésti na nepřítele co možná nejhouževnatější útok a pronásledovati jej pak s největší energií nedbajíc únavy, hladu, žízně ani útrap.

Neporazíme-li nepřítele úplně, nedobudeme ničeho.

Nechť jest každý přesvědčen, důstojníci, poddůstojníci a vojíní, že od vydání rozkazu k útoku až do dosažení konečného úspěchu nastaly chvíle, kdy nutno vyvíjeti veškerou odvahu a vlastní poskytnouti veškerých obětí.

Generál velitel 33. armádního sboru:

Pétain v. r.

33. armádní sbor.
Štáb — 3. oddělení.
čj. 3.183 P. C.

Příloha č. 2.

Tajné — otevře velitel sám!
M. V., 2. května 1915.

ROZKAZ PRO ÚTOK

dne května 1915.

I. Všeobecný úkol 10. armády:

10. armáda zahájí ofensivu, aby prolomila nepřátelskou frontu. Ofensiva tato bude vedena s největší možnou pružností a bude dovršena okamžitým pronásledováním, vedeným bez oddechu a bez soucitu, aby se nepřítel nemohl vzbopiti a opět odporovati.

II. Úkol 33. armádního sboru:

Armádní sbor bude držeti v šachu západní okraje Ablain St. Nazaire a Carency, proti nimž bude manévrovati 70. divise z jihu, a vyrazí k útoku se zbývajícími dvěma divisemi proti výšinám 119 (východně od Souchez) a 140 (jižně od Givenchy en Gohelle).¹⁾

Jakmile bude těchto výšin dobyto, budou ihned organisovány tak, aby byl znemožněn každý nepřátelský protiútok proti nim.

Jezdeckto a pěchota, jichž nebude zapotřebí pro tuto organizaci dobytého terénu, zahájí ihned pronásledování.

Nalevo bude XXI. sbor útočiti na hřbet Angres—Souchez. Vpravo bude 20. sbor útočiti na kotu 140 — La Folie — le Telegraph détruit.

III. Úkoly divisí:

a) 70. divise bude hájiti celistvosti své fronty mezi Ablain St. Nazaire a Carency a útočí na Carency z jihu. Po dobytí Carency bude s 21. sborem a 77. divisí pokračovati v ofensivě směrem na Souchez.

b) 77. divise vyrazí z fronty: okop 5 mimo — okop 1 lesa berthonvalského včetně a útočí povšechným směrem: bois du Ca-

¹⁾ 33. armádní sbor měl 3 divise — 70., 77. a marockou — které byly rozčleněny od severu k jihu takto: 70., 77., marocká.

baret rouge — Givenchy. V Cabaret rouge zanechá posádku; taktéž na 119 a čelem k lesu givenchyskému.

c) Marocká divise bez 2 pluků vyrazí z fronty: okop 1 lesa berthonvalského mimo — okop ecoivreský mimo a bude postupovati povšečným směrem: kóta 140; tu pevně obsadí čelem k severovýchodu.

d) Sborová záloha:

2 pluky marocké divise: jeden v Mont St. Eloy, jeden v Acq, jezdeckto arm. sboru: severně od Savy — Aubigny, ženijní roty arm. sboru¹⁾ 14/5 a 9/2 T: Villiers au Bois.

IV. Den útoku.

Veškerá vojska budou na svých místech do sedmého (7.) května.

V. Příprava útoku

bude provedena dělostřelectvem hrubým, polním a zákopovým, a bude obsahovati:

a) dalekou přípravu; provede ji hrubé dělostřelectvo: zastřelováním
zničením opevněných osad } dne 3., 4., 5., května

— zničením ostatních opěrných bodů a flankovišť 6. května;

b) bezprostřední přípravu; provede ji hrubé, polní a zákopové dělostřelectvo takto:

v hodinu H (určí ji velitel armády) započne se kontrolní střelba, která potrvá hodinu (hrubé a polní dělostřelectvo),

v H + 1 hod. započne se bezprostřední příprava veškerým hrubým dělostřelectvem, které bude ostřelovati všechny nepřátelské zákopy; zákopové dělostřelectvo se zúčastní;

v H + 3 h. 20 m. započne přípravu polní dělostřelectvo. Ostatní dělostřelectvo pokračuje. (Zničení obranných překážek a ostřelování zákopů.)

VI. Provedení útoku.

Pěchota vyrazí v H + 4 hod. bez dalších rozkazů a bude postupovati bez přestávky ve dne i v noci, až dobude cíle. Každý nechť myslí jen na postup přímo vpřed, aniž se zastavuje v okopech a zákopech, aniž dbá o své sousedy, pokud tím nebudou ohroženy boky vlastní jednotky.

Hrubé, polní a lehké zákopové dělostřelectvo bude stále doprovázeti útok. Velitelé dělostřelectva budou se řídití notou velitele armády čj. 833 ze dne 1. května 1915, jejíž opis s připojením tabulkami se přikládá.²⁾

VII. Místa velitelství (při vyražení k útoku):

33. arm. sbor: Camblain l'Abbé,
70. divise: Château de la Haie,
77. divise: Bois de Berthonval,
marocká divise: Mont St. Eloy.

VIII. 25. zeměbranecký pluk.

Jednotky 25. zeměbraneckého pluku zůstanou u divisí, kterým byly přiděleny.

¹⁾ Ostatní ženijní roty jsou nadále k dispozici velitelů divisí.

²⁾ Příl. č. 3.

IX. Spojení.

A) Telefonická spojení byla zřízena péčí sborového velitelství mezi S. V. armádního sboru a S. V. velitelů divisi.

Pěší pluky a jezdecko v záloze armádního sboru zajistí si spojení s S. V. arm. sboru jezdci, které umístí v ústřednách v Acq, Mont St. Eloy a Aubigny.

B) Velitelé divisi, velitel jezdeckva a velitelé pluků sborové zálohy vyšlou sedmého (7.) května spojovacího důstojníka do M. V. 33. armádního sboru.

X. Zvláštní a drobná opatření.

Pokyny, týkající se opatření při umísťování před útokem útočných vojsk v zákopech a na jiných místech, formace útočících, organizace telefonického spojení, použití kulometů a zákopových děl, materiální příprava útoku (střelivo, nářadí, potravinová dávka, voda, ulehčení vojskům, identifikační terče a p.) jsou obsaženy v notě hlavního velitele operujících vojsk ze dne 16. dubna a ve zvláštní instrukci sborového velitele.

Generál velitel 33. armádního sboru:

Pétain v. r.

Příloha č. 3.

Použití dělostřelectva 33. armádního sboru (příloha k oper. rozkazu čj. 3183 ze dne 2./5. 1915).

Dne N (den útoku).

Hodina H:	kontrolní střelba
od H + 1 hod.:	1) zničení obranných prací 2. linie (viz tabulku ¹⁾)
	2) zničení obranných prací 1. linie (viz tabulku ¹⁾)
od H + 3 hod. 20 m.	ostřelování zákopů 1. linie a 2. linie
od H + 4 hod	útok pěchoty; doprovod prodloužení palby.

Příloha č. 4.

(Viz náčrt č. 4. a 5.)

PLÁN NIČENÍ.

I.

Skupina	2. linie	1. linie
Dělostřel. marocké divise — N — 3 baterie	A' B' C'	A B C
Děl. mar. div. — N' — 3 baterie		M — ouvrages blancs
Děl. 39. div. — 3 baterie	M'	ouvrages blancs a P

¹⁾ Příl. č. 4.

II.

Děl. mar. div. — | A B B', C C', Boyau des Boches, Tranchée des Boches, Boyau de Neuville St. Vaast, Boyau de Strauss.

Ostřel. zákopů, úkrytů a okopů. (Střelba ve 2 odřadech: a) 20' a 3 rány za minutu, b) 10')	děl. mar. div. N' 3 baterie	Boyau Goethe, Boyau de la Targette M, Boyau de la Targette, Boyau Weimar. Stavba mezi Boyau Weimar a boyau de Neuville.
	děl. 39. div. 3 baterie	ouvrages blancs P, Boyau de la Targette, Ouvrages de Nuremberg a zákop vedoucí do Ouvrage de Dantzig.

III. Doprovodná střelba prodloužením.

Děl. mar. div. N 2 baterie.	Boyau des Boches	1. Tranchée de Boches. 2. Boyau de Strauss. 3. Silnice Béthune, Tranchée Goethe.
		1. Boyau de Neuville 2. Boyau des Goths 3. silnice Bethune, Tranchée Schiller 4. Boyau Weimar, 5. (O 6.) silnice bethunská, Tranchée Schiller.
Děl. mar. div. N' 3 baterie	rovnoběžka k boyau de Neuville	1. M' 2. Boyau de la Targette a stavba blízko silnice bethunské, 3. silnice bethunská, Tranchée Kaut
Děl. 39. p. divise 3 baterie	směr křižovatky cesty Carency — Neuville se silnicí bethunskou.	

IV. Změna postavení dělostřelectva.

Děl. mar. divise N' — 2 baterie,
— úvoz č. 1. až po kotu 123,
— ústí do úvozu č. 2,
— úvoz č. 3 a 4.

Za této ochrany a za ochrany hrubého dělostřelectva, které střelí na hřbet 119 — 140 La Folie, přemístí se pak oddily zůstávší na místě do okolí silnice bethunské.

V. Střelba proti bateriím.

Děl. mar. divise — 1 baterie
Děl. mar. divise — 90 m m 3 baterie.

{ Nepřátelská baterie mezi baterií 39 a silnicí Ecoivres — Neuville St. Vaast.

Marocká divise.
Štáb — 3. oddělení.
Čj.

Tajné!

Příloha č. 5.
M. V. 3. května 1915.

ROZKAZ K ÚTOKU č. 430 (1 díl). pro den

I. Všeobecnosti:

Přikládám operační rozkaz generála velitele 33. armádního sboru.

Zvláštní dispozice pro divisi.

Úlohy brigád:

1. brigáda (3 prapory pluku cizinecké legie) bude útočiti na: Ouvrages blancs, P, Tranchée M.

Postupné cíle: Ouvrage de Nuremberg a Tranchée Schiller, kota 140.

Osa útoku: boyau de Weimar. Velitel brigády si ponechá v pohotovosti jednotky pro krytí svého pravého boku od La Targette pro případ, kdyby 39. pěší divise byla zastavena před touto posicí.

2. brigáda (3 prapory 7. pluku afrických střelců — tirailleurs) bude útočiti na frontě: tranchée A, ouvrages B, B'.

Postupné cíle: tranchée des Boches, tranchée Goethe-Schiller.

Osa útoku: boyau Neuville St. Vaast, kota 125 a 140.

Jest samozřejmé, že útočná vojska musí býti ve spojení se svými sousedy, že určené fronty nemají se považovati za absolutní a že nutno pomáhati sousedům — kdyby snad byli zastaveni — útoky na body v jejich pásmu.

II. Zálohy divise:

jeden prapor pluku cizinecké legie,

jeden prapor 7. pl. střelců (tirailleurs) jihovýchodně od Mont St. Eloy.

III. Provedení útoku.

V každé brigádě první prapory budou míti 3 roty v 1. linii, 4. zůstane jako podpora.

Za přípravy budou všechny tři prapory každé brigády umístěny v zákopech.

Jedna rota od každého praporu k dispozici velitele divise bude v zákopech první linie, kde bude posádkou po vyrazení k útoku.

IV. M. V.:

Divise: Mont St. Eloy (maison Lamalier);

1. brigáda: asi 100 m východně od křižovatky boyau A se zákopem 1. linie;

2. brigáda: asi 80 m jižně od jižního okraje Bois de Berthonval.

V. Ženíjní vojsko:

Každá rota dodá jednu četou jedné z brigád: četa 19/2 bude postupovati s 1. brigádou, četa 5/15 T s druhou brigádou. Prvky 19/2 žen. budou doprovázeti nebo předcházeti vojska, určená pro první útočný sled; prvky 5/15 T pro 2. útočný sled (vybudování dobytých zákopů, drátěné překážky).

VI. Zeměbranecké jednotky:

Jedna rota pro každou brigádu.

Úkol: dohled na cirkulaci v okopech, úprava okopů, vybudování okopů, spojení s naslouchacími stanicemi a dobytými zákopy, zásobování střelivem, materiálem pro překážky, potravinami, vodou a pod.

VII. Spojení.

A) Telefonické spojení jest zřízeno mezi M. V. divise a M. V. brigád. Tato spojení budou zdvojená optickými prostředky (z počtu brigád).

B) Každý velitel brigády vyšle k velitelství divise spojovacího důstojníka; přijde v 7 hodin.

VIII. Zevrubná opatření

budou vydána zvláštní instrukci a rozkazy.

Generál velitel marocké divise:
Blondlat v. r.

Marocká divise.
Velitelství dělostřelectva.
Čj.

Příloha č. 6.

Umístění baterií.

- 1 oddíl 75 m/m : 2 baterie na okraji lesa des Alleux,
1 baterie na západních protisvazích cesty brunehautské.
- 1 odd. 75 m/m (kolon.) : Chemin des Pylones po obou stranách cesty ze dvora berthonvalského asi 1200 m východně od Mont St. Eloy.
- 1 odd. 75 m/m (III/39) : na jihovýchodních svazích koty 140 (1 km jižně od Mont St. Eloy).
- 1 odd. 90 m/m (mar. div.): u hřbetu 114.
..... Oddíl u Pylones jest 1700 m od svých cílů; ostatní oddíly 3000 m.

Úkoly: (viz rozkaz arm. sboru § dělostřelectvo).

Marocká divise.
1. brigáda.

Příloha č. 7.
Acq dne 6. května 1915.

ROZKAZ K ÚTOKU.

Výzbroj a materiál.

- a) První prapor bude vyzbrojen takto:
bez torby,
250 nábojů,
přístroje Filloux,
48. p. nůžek žen. vojska,
praporeční nůžky,
malé nářadí (ruční),
ruční granáty,
potraviny pro den,
2 dny zál. potravin.
- b) Druhý prapor bude vyzbrojen:
bez torby,
250 nábojů,
přístroje Filloux,
praporeční nůžky,
potraviny pro den,
2 dny zál. potravin,
ruční (malé) nářadí.

Prapor doprovází jedna ženijní četa, která bude rozdělena mezi 4 roty a vyzbrojena nůžkami, dynamitovými náboji, ručními granáty a žebříky.

c) Třetí prapor:

bez torby,
250 nábojů,
potraviny pro den,
2 dny zál. potravin,
ruční (malé) nářadí,
2 pytlíky na hlinu pro muže.

Jedna ženijní četa přiděluje se praporu a je vyzbrojena lopatami, krumpáči, granáty, dynamitovými náboji a j.

Půl roty zeměbrancecké ženijní rotě postupuje s 3. praporem a je vyzbrojena lopatami, krumpáči, pytlíky na hlinu a materiálem pro překážky.

Rota 25. zeměbranceckého pl. bude pak zásobovat lopatami, krumpáči, pytlíky a materiálem pro překážky.

Obsazení zákopu.

Prapory obsadí zákopy ve 4 hod. 30 min.

Období dělostřelecké palby.

Za dělostřelecké přípravy zaujmou prapory tato místa:

1. prapor v zákopech 1. linie a v úkrytech na severu;
 2. prapor v zákopech 2. linie s četou kulometů vpravo a vlevo;
 3. prapor v zákopech berthonvalských;
 - rota 4. praporu posádkou v zákopech berthonvalských nebo — není-li místa — v úkrytu u Berthonvalu, a opustí jej co nejdříve;
 - $\frac{1}{2}$ rotě zeměbranceckého ženijního vojska: tranchée du chemin des Pylones, opírajíc pravé křídlo o okop ecoivreský;
 - rota 25. zeměbranceckého pl. vlevo od ní (tranchée des Pylones).
- Rota vyšle strážné do okopů a dodá mužstvo pro jejich udržování.

V hodinu $H + 3$ hod. 10 min. obě čtyři kulomety posíle obsadí naslouchací stanice na křídlech.

Čtyři tyto zahájí střelbu s nepravidelným časovým rozdílem, a to každých 5 nebo 10 minut a až do 4 hodin ($H + 4$).

V $H + 3$ hod. 20 min. postaví se 1. prapor v útočném zákopu (viz doleji).

2. prapor, ženijní četa a 2 čtyři kulomety umístí se v zákopu 1. linie; 3. prapor s ženijní četou do zákopu 2. linie.

$\frac{1}{2}$ žen. rotě zeměbrancecké a rota 25. pl. zeměbrancecké zaujmou své místo v zákopu berthonvalském, první přes boyau de la Ferme a druhá přes boyau des Ouvrages blancs.

Provedení.

V $H + 4$ hod. prodlouží dělostřelectvo palbu, kulometry zahájí činnost a všechny 3 čelní rotě vyrazí rozvinuty v jednom sledu.

Jakmile postoupí pěchota přes přechody v drátěných překážkách...

V pohybu se bude pokračovati podle plánu: nejprve čelem k cíli, a jakmile bude překročena polní cesta, vedoucí podél P a Ouvrages blancs, budiž postupováno směrem sev. vých. na

kotu 140! Každý důstojník a poddůstojník necht' se řídit podle busoly, aby neztratil směr.

Okamžitě poté se rozvine 4. rota s cílem „Ouvrages de Nuremberg“.

2. prapor a 2 čety kulometů sledují hned 1. prapor, využívají okopu pro naslouchání.

Roty postupují v šlépějích rot předcházejícího praporu.

3. prapor, který zaujal místo 1. praporu v 1. linii, bude postupovat na rozkaz velitele pluku.

Děla 58 následují 3. prapor.

$\frac{1}{2}$ roty zeměbrance žen. vojska začne co nejdříve zřizovat spojující okop mezi organisacemi francouzskými a německými, počínajíc ruskými zákopy, započatými za útoku.

Rota 25. zeměbran. pl. postoupí, aby upravila německé okopy.

4. prapor následuje za ostatními, které se zastaví až na kotě 140.

S velitelem pluku bude postupovat telefonní družstvo, které zřídí spojení s čelními prvky.

Torby prvních tří praporů zůstanou shromážděny v Acq, kde budou pak naloženy na vozy.

Polní láhve musí být naplněny při příchodu vojsk na místo určení.

Velitel 3. praporu hlásí umístění střeliva v zákopu 1. linie. Důstojníci budou vystrojeni jako mužstvo.

Nota: Útočný zákop bude obsazen takto:

1. rota:	{	1 četa vlevo od okopu 156,
	{	1 četa vpravo od okopu A,
	{	1 četa vlevo od okopu A,
	{	1 četa vpravo od okopu B.
2. rota:	{	1 četa vlevo od okopu B,
	{	1 četa vpravo od okopu C,
	{	2 čety vlevo od okopu C.
3. rota:	{	1 četa vpravo od okopu D,
	{	1 četa vlevo od okopu D,
	{	1 četa vpravo od okopu E,
	{	1 četa vlevo od okopu E.

4. rota zůstane v okopech až do doby, kdy bude útočný zákop vyklizen:

1 četa v okopu A,
2 čety v okopu B,
1 četa v okopu C.

Marocká divise.
1 brigáda.

Příloha č. 8.
Acq dne 7. května 1915.

DODATEK K ROZKAZU PRO ÚTOK 1. BRIGÁDY.

Umístění jednotek:

1. Prapor Noiré přibude do 1. linie ve 3 hod. a smění prapor Collet, který se přemístí okopem Ouvrages blancs, des Meules, rovnoběžně s dvorem berthonvalským a odsunovým okopem do okolí jihovýchodně od Mont. St. Eloy.

2. Prapor Muller se přemístí přes okop Ouvrages blancs, de la Ferme a bude mít čela proudů na rovnoběžce berthonvalské ve 4 hodiny.

Rovnoběžka tato a okop des Meules nebudou překročeny, dokud jich prapor Collet nevyklidí; pak se přemístí prapor Muller do 2. linie přes boyau des Ouvrages blancs a boyau des Meules.

3. Čty kulometů postupují za praporem Muller; jedna přes boyau des Ouvrages blancs, jedna přes boyau de la Ferme.

4. Prapor Gaubert bude postupovati za praporem Muller přes boyau des Ponts a la Ferme a postaví se v rovnoběžce bert-honvalské.

Plukovník **Pein** v. r.

Marocká divise.

1. brigáda.

2867 B.

Příloha č. 9.

Acq dne 8. května 1915.

Plukovník PEIN, prozatímní velitel 1. brigády, veliteli dělostřelectva marocké divise.

Aby se zabránilo všelikému neštěstí za dělostřelecké palby na průchody v nepřátelských překážkách, vydal jsem rozkaz, aby naslouchací stanice a okopy k nim vedoucí zůstaly neobsazeny až do H + 3 h. 12 min.

Předsunutí strážní ustoupí po tuto dobu do 1. linie.

Jelikož Vaše střelba ustane mezi 3. h. a 3. h. 10 min., v kteréžto době obsadí Němci své přední stráže, prosím Vás, abyste zahájil ve 3 h. 10 min. prudkou palbu na nepřítelovy zákopy nejdále předsunuté a na jeho naslouchací stanice.

Ve 3 h. 12' prodloužíte pak poněkud palbu a tímto okamžikem začnu teprve opět obsazovati naslouchací stanice.

Mimo to žádám Vás důtklivě, abyste dal střelci také na drátěné překážky, za 1. linií a kryjící linií druhou.

Myslím, že vyrazím proti Ouvrage de Nuremberg asi ve 4 h. 20'.

Ostřelujte laskavě jeho organisace a překážky od H + 4 h. 10' do H + 4 h. 20'.

Plukovník **Pein**, v. r.

Marocká divise.

1. brigáda.

Příloha č. 10.

Acq 8. května 1915.

**Plukovník PEIN, prozatímní velitel 1. brigády p. p.:
Podpluk. veliteli pluku cizinecké legie, velitelům praporů C, D, A.**

Jedno dělo, umístěné pro bočnou palbu, má ostřelovati zákopy ouvrages blancs až do vyražení k útoku.

Pein, v. r.

9. května 1915.

Příloha č. 11.

HLÁŠENÍ DODANÁ KE DVORU BERTHONVALSKÉMU DNE 9. V.

1. Jsme blízko koty 140. Protiútok vyráží z La Folie.

Plukovník **Cot**, v. r.

2. Jsem na hřbetu Ouvrages blancs. Potřebuji nezbytně, děj se co děj, ještě jeden prapor směrem na La Folie.

Plukovník **Pein**, v. r.

3. Zpráva od 39. p. divise.

Překročili jsme La Targette ; v Neuville St. Vaastu máme vojsko. Bylo by možno střeleťi na severní a s. z. okraje Neuville — avšak velmi opatrně. Posílám tuto žádost hrubému dělostřelectvu do Acq.

Příloha č. 12.

POČETNÉ STAVY zasazených vojsk u pluku legie dne 9. května 1915.

Jednotka	Důstojníci	Poddůstojníci a mužstvo
Prapor C ⁽¹⁾	18	920
D	18	936
A	16	941
B	17	946
Kulometčiči	3	168
Štáb pluku	3	6
Čhrnem	75	3917

(1) Rota C1 = rota česká, „Compagnie Na Zdar“.

Příloha č. 13.

ZTRÁTY PLUKU LEGIE DNE 9. KVĚTNA 1915.

Hodnost	Mrtví	Ranění	Poznámky	
Podplukovník	—	1		
Majoři	3	—		
Kapitáni	3	9		
Nadp. a poručíci	10	22		
Čhrnem	16	32 ⁽¹⁾	⁽¹⁾ Mimo to 2 důstojníci ranění, kteří zůstali na frontě.	
Podd. a mužstvo	252	1637		
Čhrnem	1889 ⁽²⁾			

(2) U praporu C je 5 důstojníků mrtvých a raněných: mezi nimi první čs. důstojník, poručík Dostál, který umíral spokojeně se slovy: „Sláva praporu! Ať žijí čeští vojáci!“

Z českých dobrovolníků bylo nejméně 50 mrtvých a 150 raněných.

VÝŇATEK**Z VÝPOVĚDÍ NĚMECKÉHO ZAJATCE O BITVĚ V ARTOIS.**

Dne 9. května přišel jsem do Neuville St. Vaastu a účastnil jsem se útoku, který byl odražen.

V 11 hodin nemělo německé dělostřelectvo už střeliva a ustupuje ve zmatku, odnášejíc závěry a zanechavši svá děla na pospas Francouzům.

VÝŇATEK**ZE ZÁPISNÍKU FRANCOUZE—ZAJATCE, KTERÝ ZBĚHL NĚMČŮM V MAUBEUGE KONCEM ČERVENCE 1915.**

9. května:

Neuspořádané houfce Němců, bez pušek a výzbroje, mající oči plné bláta, utíkají ve zmatku směrem k východu.

Kanonáda jest velmi silná. Důstojníci němečtí pokoušejí se zastavit a uspořádati přehající mužstvo, leč marně — vojsko neposlouchá. Několik vojinů zastřeleno pro neposlušnost.

10. května:

Němci stále přehají přes pole a po cestách. Důstojníci střelí do přehajících. Obyvatelstvo čeká horečně na příchod Francouzů. Rady vozů s raněnými a mrtvými projíždějí dnem i nocí.

Posily přicházejí, ale zmatek nepřestává. Kdekdo přehá, odhazuje zbraň i výzbroj, ba někteří i oděv. Jedním slovem jest to banda divochů, jejichž strachu nelze popsati.

ROZKAZ Č. 38.

hlavního velitele operujících vojsk ze dne 10. května 1915.

Generál, hlavní velitel východní skupiny armád uděluje armádní pochvalu XXXIII. armádnímu sboru, skládajícímu se ze 70., 77. a marocké divise, který se za velení generála Pétaína vyznamenal dne 9. května obdivuhodnou energií, zmocniv se téměř jedním skokem více než 3 km nepřátelské linie, vzav nepříteli 25 kulometů, 6 děl a 2000 zajatců.

Joffre, v. r.

ROZKAZ Č. 102.

velitele X. armády ze dne 8. září 1915.

Generál velitel X. armády udílí armádní pochvalu 2. pochodovému pluku, 1. pluku cizinecké legie:

„Maje se dne 9. května pod velením podplukovníka Cota bodákovým útokem zmocnití velmi silně organisované německé posice, vyrážil nádherně k zteči s důstojníky v čele. Zmocnil se jedním přískokem několika kilometrů území, nedbaje velmi silného odporu nepřítelova a smrtící palby jeho kulometů.“

Generál d'Urbal, v. r.

**POSTUPNÝ VZRŮST DĚLOSTŘELECTVA ZA SVĚTOVÉ VÁLKY
1914—1918 (západní bojiště).**

**SITUACE DĚLOSTŘELECTVA
dne 2. srpna 1914 a dne 1. listopadu 1918.**

Materiál. 2./6. 1914	Počet bat.	Materiál 1./11. 1918	Počet bat.
Děla 75 mm polní	1011	65 mm horské	55
Hrubé a těžké dělostřelectvo		75 mm polní	1041
155 mm C TR	26	Zákopové děl. {	56
120 mm Baguet	11		75/150
95 mm	6		240
120 mm dalek. traktory	4	Hrubé dělostř. s koňským potahem (829 baterií)	105
120 mm dalek.	20		120 L
Úhrnem	67 ¹⁾		155 C. S.
(1) z nich 4 baterie na traktorech			155 C. St. Ch.
			155 C. Mle 1912
			155 C. Mle 1877
			155 C. Mle 1877/14
			155 C. Mle 1917
			75 mm na aut.
			120 L
		Děl. na aut. (584 baterie)	145 Mle 1916
			155 C Mle 1912
			155 L. 1877
			155 L. 1917
			155 E G P F.
			Houf. 220 mm
			Houf. 220 TR
			Houf. 6 palců
			Houf. 270 mm
			Houf. 280
		Těžké dalekonošné	16, 220, 240, 270, 293, 370 mm
			50 ⁴⁾
		Těžké na železnici	19, 200, 240, 249, 274, 285, 305, 32, 340, 370, 400, 520
			54
		Obsluha nám. (16—19—24)	
		Posiční	
		Autoděla 75 mm	
		75 mm na člunech	

**ROZČLENĚNÍ DĚLOSTŘELECTVA NA SEVERO-VÝCHODNÍ
FRONTĚ ZÁPADNÍHO BOJIŠTĚ.**

Materiál	Počet baterií				
	2 srpna 1914	Srpen 1915	1./1. 1917	1./1. 1918	11./11. 1918
Děl. s koňským potahem:					
75 mm	960	1000	1054	1056	966
95 mm	6	60	24	—	—
105 mm	—	21	41	102	153
120 mm L. a C.	31	68	59	68	17
155 mm C.	26	57	140	267	441
155 mm L.	—	40	68	79	175
Hrubé dělostřelectvo	63	246	332	516	786

Z nichž v zápolí: ¹⁾ 12, ²⁾ 2, ³⁾ 36, ⁴⁾ 6, ⁵⁾ 1, ⁶⁾ 9.

Materiál	Počet baterií				
	2. srpna 1914	Srpen 1915	1./I. 1917	1./I. 1918	11./11 1918
Dělostřelectvo na autech:					
75 mm	—	—	6	72	306
120 mm L.	4	22	30	—	11
155 mm C.	—	—	18	20	4
155 mm L.	—	2	38	78	102
14 cm	—	—	7	32	17
Různé moždíře	—	2	44	64	104
Hrubé dělostřelectvo	4	26	137	194	238
Úhrnem 75 mm	960	1000	1060	1128	1172
Hrubé dělostřelectvo	67	272	469	710	1024

ROZČLENĚNÍ DĚLOSTŘELECTVA V BITVĚ NA ŘECE SOMMĚ V ROCE 1916.

VI. armáda dne 1./7. Útočná fronta 15 km	X. armáda dne 4./9. Útočná fronta 21 km
Polní dělostřelectvo:	
111 baterií = 444 děl, t. j. 1 baterie na 144 m fronty	159 baterií = 636 děl, t. j. 1 baterie na 132 m fronty
Hrubé dělostřelectvo:	
228 děl krátkých, 300 děl dlouhých 528, t. j.	344 děl krátkých, 364 děl dlouhých 708, t. j.
1 hrubé dělo na 28 m fronty, 1 krátké na 65 m fronty a 1 dlouhé na 50 m fronty	1 dělo hrubé na 29 m fronty, 1 krátké na 61 m fronty a 1 dlouhé na 50 m fronty
Těžké dělostřelectvo s velkou mohutností:	
56 moždířů 61 dalekonosných děl	56 moždířů 64 děl dalekonosných
Zákopové dělostřelectvo:	
1 baterie 58 mm na 300 m fronty 1 baterie 240 mm na 1 km fronty	1 baterie 58 mm na 360 m fronty 1 baterie 240 mm na 1100 m fronty

ROZDĚLENÍ DĚLOSTŘELECTVA 4. ARMÁDY PŘI ÚTOKU DNE 26. ZÁŘÍ 1918.

Útočná fronta: 25 km.	
Polní lehké dělostřelectvo	333 baterií
Polní hrubé dělostřelectvo	172 „
Těžké dělostřelectvo	107 „
Těžké dělostřelectvo velké mohutnosti	80 děl
	612 baterií a 80 děl

HUSTOTA DĚLOSTŘELECTVA NA STRANĚ FRANCOUZSKÉ A NĚMECKÉ ZA VÁLKY 1914—1918.

	Fronta útoků	Hustota Počet ba- terí na každý km	Doba přípravy
Francouzské útoky:			
1914	—	5	—
Champagne (září 1915)	35	14	3 dny
Somme (červenec 1916)	15	18	7 dní
Aisne (duben 1917)	40	25	10 dní
Flandry (červenec 1917)	4	38	15 dní
Verdun (srpen 1917)	17	37	7 dní
Malmaison (říjen 1917)	10	40 ⁴⁾	6 dní
X armáda (18./7. 1918)	20	21	bez přípravy ⁽¹⁾
I. armáda (8./8. 1918)	30	26	3' až 4 h
X. armáda (18. 8. 1918)	15	26 (?)	30' (?)
IV. armáda (26./9. 1918)	25	26	6 h
Německé útoky:			
Riga (srpen 1917)	4	35	5 h
Picardie (lřezen 1918)	80	21	5 h
Aisne (květen 1918)	55	32	2 h 40'
Matz (červen 1918)	34	(?)	3 h 45'
Champagne (červenec 1918)	90	5	4 h 30'

⁴⁾ S použitím tanků.